

Goryo

Az ősi japán vallás szerint így hívták a holtak bosszúálló szellemét. A Hei-Yi korszakban, i. u. a 9. században, olyan nemesek visszajáró szellemét tekintették *goryonak*, akik amolyan „nemzeti összefogás”-forma rosszindulat, törvetés, kiközösítés-kigolyózás avagy más maffiózus üzelmek áldozatai lettek, s ezért természeti szerencsétlenségeket, ragályokat, háborúkat zúdítottak az élőkre. Különleges szertartásokkal, halottidézésel, divinatorikus ráhibázással állapították meg a *goryo* kilétét, s a veszedelmesebbjét — engesztelésül — istennek nyilvánították: azontúl az ilyeneket *goryo-shin* — *goryo*-isteniség — gyanánt tisztelték. Ez történt a 9. század végén Mitsizane főminiszterrel is, akit igazságtalanul — hamis váddal — eltávolítottak az Udvarból, s úgy halt meg nagy nyomorban, elhagyatva, száműzetésben. Am egy-két jól irányzott árvíz, pestisjárvány és tűzhányókitörés után sietve „rehabilitálták”, sőt örökfüstölő tűzzel oltárokat, templomokat emeltek annak, aki a megistenülésben a Hatalmas Tendzsín nevet nyerte.

Ahogy a kultusz lesüllyedt a nép közé, elterjedt az a felfogás, hogy akárki lehet *goryo*, ha halála pillanatában akarja, és elegendőképp eltölti a bosszúállás vágya — vagy azért, mert fiatalon, véletlen baleset áldozata lett és úgy tartja, nemtelen család volt a sorsától, hogy e csellel életétől elütötte; vagy mert úgy érzi, amolyan „mucsai összefogás”-forma országos rosszindulat, törvetés, kiközösítés-kigolyózás avagy más maffiózus üzelmek végeztek vele. Írtam-e, mondtam-e csak egyetlen szóval is, valaha is, hogy helytelenítem a múltak nagyjainak, a szellem és a Föld felfedezőinek kultuszát, sírhelyük ápolását, évfordulóik ünnepének megülését — írtam-e, mondtam-e? Soha. De áhítatom elszáll, kedvem elborul, s riadalmas ingerültséggel, viszolyogva szemlélem, ha ünneplésük túlságában, kultikusan hamisra torzított személyiségük agyontömjénezésében a rossz lelkiismeret jelét vélem felfedezni. A rossz lelkiismeret jelét — mintha e nagy gondolkodók, lírikusok, művészek, csillagnézők, zeneszerzők, felfedezők ellen, még életükben, amolyan „nemzeti összefogás” nagyságrendű rosszindulat szerveződött, törvetés, kiközösítés-kigolyózás avagy más, maffiózus üzelmek folytak volna, ők annak lettenek-légyen áldozatai.

Már-már olyan színezete van a dolognak, hogy e minden krónikából gondosan kiradirozott, szégyenletes „mucsai összeesküvés” után a konspirálókat a nemzet — még tisztára lakkozásuk után is — ronda-nagy makulának tartja, verhenyeges foltnak a lelkiismeretén, s hogy annak gyalázatából kifürdekezék, a rossz lelkiismeret vádló szavának elhallgattatására, nagyjaiból *goryo*-t csinál. Sőt az élők jogainak megcsorbításával és az élet folyamatosságának rovására, emlékezetükön és jelentőségükön messze túl, e félelmetes *goryo-shin* istenségeket oly tengerrekesztő rendezvény-özönnel, az engesztelő imáknak szánt és rendelésre gyártott ditirambusok, vezércikkek oly áradatával, a nemzetet a birkaháj-szagú cigánylakodalom és az éjszaka kiasott döglöttmalac sütésének oly zenebonája alá fullasztják, hogy még aznap, azon megemésztetlenül, orrán-fülén okádék-formán látja viszont. S mindezt csak azért, hogy leszereljék a Bosszúállót, ki netán, ha visszatorlásul, már mint vészjósló *goryo-shin*, belpokosság, takonykór, marhavész, filoxéra, földmoraj, fenyegető talajlökések és városokat árkaiba borító forrókátrány gejzír-kitörések rakás szerencsétlenségét akarná rázúdítani a nemzetre, hát látva ennyi megkerülttség Igaz Penetencéjét — elálljon rontó szándékától s nyughasson már végre, dögének porladó tönköjében, a jeltelen diszgödörben és ott, ahová történetesen temették a századok. (1982)

GÁL SÁNDOR
zöldár

I.

a sudár hajnal ahogy fölmagasodik

hullámok egymásra hajlott
íveiegészen a köveken túlra a síma homok
íratlan végtelenjére
a hajnalahogy lassú páráival megtölti
a májusi füzek kerek lombját amikor
hallhatóvá válik a csend vagy amikor
éppen megszólal a hangtalanság és
lassan kizöldül a tájaz ég keleti íve
színbefordul s megmutatja magát
a nyugodt áramlású folyónakmintha
éppen csak arcot mosni hajolna hozzá
egy érintésre akár a szomjukat oltó
fecskékilyen parányi érintés
s ilyen csodálatos a szigetek ébredő csendje
mélység és magasság egygyválása
lombot növeszt összefonódik
önmagát harmatosítva

II.

aki látta s megélte ezt a
zöld-fátyol-sejtelem-csodát
annak szemében
más értelmet nyert az idő teljessége
mozgása vagy látszatmozdulatlansága
volt idő amikor a töltésoldalon
növekvő fűszőnyegre heveredve
szerelmes vadkacsapárok röpültek
szememből a kelő nap
sugarai közés hirtelen
felérvén a magasságokig a szigetek
zöld szívére zuhantakfészük
megtelt a zuhanás emlékeivel és a
sodrás minden pillanata a meg-
ismételhetetlen a magasztos
akár a templomi zsolttár távoli hangja
vagy a részletekegy bokor amely a
víz és a part közötti homokon vert
gyökeretdacolva apályal áradással
s a tovaúszó farönkök a hajnali égen

UTASSY JÓZSEF

Október

Rothadt rózsák a kertben,
deresen, megdermedten,
rothadt rózsák a kertben.Ősz fű leng, minden kihalt, vén,
te pompázol csak, krizantém,
ősz fű leng, minden kihalt, vén.Szél ama suhanc-sírokat
ölelgesd, becézd, simogasd,
s csókold, aki ott sírogot!Mert fakítja forradalmad
fényét, ki hallgatván hallgat,
fakítja forradalmad.Ünnepek ünnepe: tüntess,
ha kell, hát bitangot büntess,
tüntess, Október, tüntess!

BAKA ISTVÁN

Ősz van az ūrben

Hullnak a barna-piros levelek,
leválva a nyár faláról,
mint elhagyott, öreg kazánról
festék és rozsdafolt pereg.Hullnak a barna-piros levelek.
A fára varjú száll, s hogy összetörje,
csőréből koponyát hajít a kőre,
s fal édes agyvelőt: dióbelet.Hullnak a barna-piros levelek,
ágak közt átszítal a kék üresség:
száraz avarra üvegcserepekként
Isten halott tekintete pereg.Hullnak a barna-piros levelek,
hull a virág, és hullunk véle mi,
nedvét kiszívó levéltetvei;
ősz van az ūrben, a vég közeleg.

Honvág

Akkor szeretnék visszamenni Magyarországra százhusz éves koromban, amikor már ez a rendszer is megelerte a maga Krúdy Gyuláját, nosztalgiaától csorduló kötetei ott sorakoznak a családi könyvespolcon, a fiatalok pedig — utálkozva a körülöttük „dülő” komputerdemokrácia békés unalmától — visszamenekülnek abba az Édesbús Múltba, Rákositól Révaiig, sóhajlhogva mondván:

... Azok voltak az idők!... Amikor a megláncoltak nem tudhatták, mire viszik őket, kivégzésre, vagy kihallgatásra a vörös postakocsin!

... Azok a közösködések a beküldött egyszer-félévenkénti félkilós csomagban, azok a hangulatos idillek a zárkarendben — azok a kétsajkás megvesztegetések!

... Az a feledhetetlen, felülről igazított enyhülés, amikor Rezeda Kázmér félkrajcárért mehetett közüti tovadócögön az Űgetőtől a Kulacsj és vissza!

... Azok a szalmaözegegyi szolgálatkés-

ségek nyugati út előtt- és után! Két krajcárért vesztegettek az angorapulcsit, és őtért az amerikai villany-kenyérzetelét!

... Boldogult úrfikörünkben a Julcsák, a Marcsák, a Toncsák, akik egyetlen, tüzes pillantással odavetett eltársnő-megszólítástól elolvadtak-visszafagytak — a megszólítottól függélesen!

... Azok az elintézők-megolajozások a kréta körül, egy jólirányzott ötkoronás tenyérbe-dugogatástól, lettlégyen az a kréta akár útlel-megsürgetés, akár vámnáli-szemethunyás, akár egyetemi felvételizés, akár szerződötető kanapéig való eljutás Podolinban!... Hajh, hol vannak azok a kísértetek!

... A podolini könnyes keszkenők, könnyes keszkenőknek idegenbe szakadóhoz való szemrehányó elküldése...!

... Galád idegenbe szakadtak bele-hazaköppése levesünkbe, mintha éppen-aktuális tragédiánk nem lett volna elég!

... Az a változatos, gazdag lelkiélet, a régi-szép! Amikor egy-füst-alatt és szuszra kellett bizonyítani, hogy Verbőczy karakán magyar népe vagyunk ugyan, de azért sütötték bennünket tüzes lábszámpolyon is, Dózsa alatt! Hogy megtagadtuk mind honi, felme-

nő ági arisztokrata rokonainkat, mind pedig lemenő ági, disszidens porontyainkat, akik nem átalították elárulni a vármegyét, holott a megye bizonyít... De azért a kirájlzumát, ha minden kötél szakad, Pityuka, Ganadában, Gizuka, Óusztráljában, gennyesre szedte magát s háromévenként mi is megpatanthatunk, ha sokat vacakolnánk...!

... Aki-káder-mindene-van: szállok az úrnak — Széplaki Titusszal, Szinbáddal a Háromhollóban, Hétbagolyban: akkor még tudták, hogy kell kirúgni a Fehérlő házoldallát!

... Be szép is volt! Azok az ivások! Szajré-bedobások! Külföldre-házasodások: el — Olaszba! KEMIMPÉRT, KÁLMOGÚRT, KURVIMPEX! Átpasszolások! Seftek! Lefőzések-leégetések! Az ember tudta, mért él — érezte, hogy él! Amikor nem csinálták a hangulatot — volt!... Istenem! Mit vesztettünk, hogy nem akkor éltünk!

(Én meg csak hallgatnék és nem szólnék egy szót sem. Szép öregség, könnyű halál lenne: hullára röhögném magam.) (1978)